

CAP

VERMELL

Ne.130

Capdepera i Cala Rajada

Maig 1.992

...I s'obrí el teló !

PORTALET

Cap Vermell

maig 1992

Bolletí de l'O.C.B.

Capdepera i Cala Rajada.

L'hem fet:

- * Joan Rai
- * Pep de Na Mayans.
- * Ma. Antònia de Ca's
Mestre.
- * Jaume Perandreu.
- * Paco Bola.
- * Ma. Antònia Male-
tera.
- * Antònia Bibina.
- * Sebastià Maletèr.
- * Joan Pandereta.
- * Llucià Rinyon
- * Isidor Rodríguez.
- * Biel Torres.
- * Isidre Boné.
- * Miquel Ferragut.

Dipòsit legal 1197/80.

Imprimeix Apòstol

i Civilizador.

Petra.

Els col·laboradors d'aquesta revista d'informació local no es responsabilitzen de les opinions dels lectors.

Cap Vermell

Apartat de Correus 69
Capdepera.

Participació Ciutadana.

Ningú no pot dir que a Capdepera no hi hagi una gran afició a la política. Basti recordar que a les darreres eleccions locals 78 persones figuraren a les sis llistes que es presentaren. Tot això, aquesta afecció sembla més passional que raonada ja que passada l'eufòria electoral ningú no sembla preocupat pel debat polític.

Els mateixos partits polítics que tant de rubumbori fan en vísperes electorals s'esmortaxin fins arribar el no res. D'alguns ni tan sols es té la seguretat que existeixen.

Els actuals governants municipals participen de l'idea que explica que la democràcia és participació i, que únicament aconseguint aquesta s'enforteix la democràcia. Conseqüents amb el principi, el Consistori, va omplint de continguts l'ideari.

Editant un full d'informació municipal que, després d'una primera ensopagada, intenta posar l'informació que genera l'Ajuntament a l'abast del poble (malgrat que, encara, li manqui un poc de pluralitat d'opinions). Convocant a la gent perquè decideixi i organitzi les distintes festes locals. Proposant la creació d'un patronat de Cultura desde el qual programar, entre tots, les activitats culturals i recreatives. I properament, possant una emisora de radio al servei dels gabellins. Curiosament es refusà una moció presentada pel grup de l'oposició Pp sobre la creació del defensor del ciutadà i la constitució del Consell Econòmic i Social (que, més curiosament encara, és refusat pel Govern Balear - Pp/UM. - a nivell autonòmic).

Es d'esperar que a aquestes accions, enfortidores de la participació ciutadana, en segueixin d'altres i que de cada vegada més la política sia cosa cosa de tots. És d'agrair que desde La Sala s'ajudi a fomentar l'associativisme ciutadà i l'interès vers els assumptes públics, creant, nous espais de col·laboració i crítica de la gestió i govern del poble.

No basta votar quan pertoqui i pagar submissament.

Tot i el que duim escrit no podem deixar de preguntar-nos quin és el paper dels partits polítics en la vida pública. És creïble que desde l'Ajuntament ens convoquin a participar, quan els mateixos polítics mantenen els partits inactius i escassament participatius? Són creïbles els partits que viuen en estat pre-electoral constant i es mouen per interessos sectorials, sense comptar amb els gabellins globalment?

Hom pensa en els partits com a vehicles mitjançant els quals els ciutadans expresen les seves opinions i creen estats de consciència col·lectiva. Els partits haurien de servir com a lloc de trobada i participació ciutadana i és evident que a Capdepera (i a la resta de l'Estat és igual) no compleixen aquesta funció. No podem deixar de pensar que si els partits polítics fossin més dinàmics seria més fàcil la formació d'una veritable opinió pública, moltes vegades segrestada per uns i altres, segons els interessos dels grups de poder. I els polítics quan ofereixen participació serien més creïbles.

No hem de seguir aliens a la política, i acudir de tant en tant a les urnes no és una experiència prou enriquidora. A més s'ha de participar i, Cap Vermell celebrarà totes les passes que es donin en aquest sentit

INICI DE LA TEMPORADA TURÍSTICA. Cap Vermell comunica als seus lectors, simpatitzants, col·laboradors, coneguts i amics que la temporada turística ja ha començat. Vos mantindrem informats.

NORMALITZACIO LINGÜÍSTICA. L'esport local no acaba de normalitzar-se. El C. E. Escolar redacta els seus pasquins futbolers en castellà. Per quan en mallorquí?

CULTURA RIMA AMB VERDURA. El passat dia vint-i-cinc d' abril, organitzada per l'Ajuntament, tingué lloc una trobada a la Torre de Canyamel, en la qual es proposà a les agrupacions culturals locals la constitució d'un Patronat Municipal de Cultura, Esport i Temps Lliure. L'assistència va ésser la normal en aquests tipus d'actes. Confiam en què l'idea germini i doni fruit.

VAGA DE HOSTELERIA. La ja tradicional vaga de hosteleria de Setmana Santa no es notat al nostre municipi. Desconeixem l'existència d'incidents.

Ara ja hi ha una nova convocatòria pel dia vint-i-vuit de maig; el motiu és el decret regulador del subsidi de l'atur, mes conegut per tothom com el "Decretazo".

TRANSIT. Els passats dies 2 i 3 de maig, a conseqüència de les plujes hi hagué un grapat de petits accidents de trànsit. A l'autovia, al carrer Magallanes i a la Plaça de L' Orient es produïren les topades sense que, afortunadament hi hagués danys personals.

NOCTAMBULS. Amb el bon temps les nits a Cala Rajada han recuperat l'animació. Els bars, discoteques i terrasses tenen una important afluència de gent alguns locals organitzen festes de re-inauguració i, sobretot, música en viu. És molt interessant l'oferta musical que ofereix el nostre poble on s'han consolidat un bon nombre de grups de gent jove i no tant jove. Noms com: "haciendo el pino", S.D.A., 40 putes o Tumbet de solfa orquestra aporten varietat i qualitat que satisfà a amplis sectors del públic local.

L' ANGEL' 92. EL bon temps animà a la gent a fer la diada de l'Angel a Cala Agulla. Uns feien "paelles", altres preïen el sol i els més

agosserats provaren de banyar-se.

REFORMA CIRCULATORIA. La reforma circulatoria de Cala Rajada ha embullat a més d'un conductor. Si està mal feta o no aquesta reforma circulatoria el temps ho dirà; els carrers que abans tenien preferència ara l'han perduda, hi ha direccions prohibides que abans no hi eren. Ja sabem que les costums són males de canviar i amb el temps i una canya tot s'arreglarà.

TEATRE. Els dies 1 i 2 de maig el grup de teatre ES MUSSOL ha representat al teatre Principal de Capdepera l'obra Ca Nostra de Joan Más. Tant per l'assistència de públic com per la qualitat de la representació, l'obra ha estat un èxit, tothom sortí ben content i elogiava la feina feta pel director, Joan Rai, i els actors tots ells ben coneguts nostres. De moment dia 9 de maig es repetirà la funció, i si el públic respon ja no sabem el que pot passar.

SETMANA SANTA. Aquest any la Setmana Santa ha estat més participativa que mai. Els joves del catecumenat Curolla s'hi varen fer molt present participant i animant; a la vigília pasqual els joves pujaren al Castell per encendre la gran antorxa olímpica i portar el foc a les parròquies de Capdepera i Cala Rajada.

A Capdepera les procesons sortiren amb dos pasos nous, la Dolorosa i l'Esperança, i la confraria dels "nazarenos". El dijous sant, tot i ésser un dia plujós i ventós, sortir la procesor. E l divindres la participació fou molt nombrosa, i emocionà pel seu silenci

A Cala Rajada no sortí la processó del dijous sant.

TROBADA DE JOVES. Els joves del catecumenat Curolla es trobarem dia 11 d'abri a Sant Llorenç amb altres grups de les parroquies de Llevant.

La trobada va tenir una dinàmica humorística. Ser cristià suposa un esforç fet amb llibertat i decisió i per demostrar-ho les presentaren davant la dificultat de fer un pastís; començaren per cercar els ingredients, un lloc a on fer-ho, un for a on dur-ho a coure i entrar dins la dinàmica de dur les coses endavant tot hi haver-hi dificultats. El migdia tothom dugué els pastisos fets.

CALA RAJADA. A un plenari de l'Ajuntament se refusa la proposta del Pp de canviar el topònim Cala Rajada. Els topònims són part de la nostra cultura i no haurien d'esser canviats per motius trivials. Després d'aquest plenari el govern municipal ens sorpren amb un butlletí informatiu on repateix constantment la denominació incorrecte de Cala Rajada.

PREMI. Coincidint amb el començament de la Expo de Sevilla, es van lliurar a la capital andaluça els premis del "I Certamen Internacional de Composició Musical para la Fiesta de los Toros", dotats amb 2 milions, 1 milió i 500 mil pessetes. El segon premi absolut el va aconseguir el director del C.C. Banda de Música de Capdepera, Enric Pastor, amb la seva obra "El arte de Cúchares". Diluït entre la parafernàlia de la Expo, no ha tengut aquest aconeteixement tot el ressò que sens dubte es mereix. En qualsevol cas, vagi la nostra enhorabona a Enric Pastor per aquest nou guardó, un més, que ve a consolidar la seva ja dilatada i prolífica carrera com a compositor.

EXPOSICIO. El dia 1 de maig s'inaugurà amb la presència de les autoritats pertinents l'exposició de ceràmica, brodat mallorquí i tall i confecció. Les obres exposades són una mostra del quefer dels alumnes dels cursos d'adults organitzat per l'Ajuntament de Capdepera el passat hivern. L'exposició és a la casa de cultura a la costa d'en Capet. La sala quedà petita degut a la nombrosa participació entre la qual hi ha representació de Cap Vermell. Si no hi heu anat no sabeu el que vos heu perdut.

SETMANA DEL LLIBRE. Dins els actes de la setmana cultural organitzada per l'àrea socio-cultural de l'Ajuntament es feren activitats vers la lectura.

Dimarts, 28 d'abril, a la plaça dels Pins els escolars i vianants pogueren veure "la biblioteca surt al carrer".

Dia 29, al mercat de la plaça de l'Orient s'intentat apropar aquest servei municipal a la gent del poble.

El dijous na Caterina Conta-contes visità els infants de s'Alzinar i s'Auba, activitat que els hi agradà molt.

La conferència d'en Rafel Crespi "La lectura com eina de normalització lingüística" tingué una pobra presència de públic.

OBRES I FAROLES. Al carrer Roses i a la travessia Baltasar Coves estan passant l'enllumenat públic. Encara no havien acabat d'instal·lar les faroles quan un cotxe ja en tombà una.

96 ANIVERSARI. De la recuperació del Castell. Dissabte, dia 16 comencen les festes amb un passacarrers a Capdepera i Cala Rajada. El diumenge hi haurà un entrega de plaques de plaques als autors de les obres sobre el tema del Castell de Capdepera. A l'horabaixa un concert pel quartet de clarinets "Bellver" i C.C. Banda de Música de Capdepera.

EXPO. A la fi s'inaugurà l'EXPO de Sevilla, si encara no heu anat, podeu pensar en fer-ho. Diuen que és "lo mejor del mundo" i a més "no te lo puedes perder" perquè tot és "para descubrirse". La veritat és que tothom que ha anat canta alabances i li dona paraules d'admiració.

Altra cosa són els abusius preus, a l'interior del recinte, l'allotjament o que l'AVE ja tengui el malnom de l'Averies. Quan arribi el 93 ja ens rascarem les butxaques o trobarem a faltar projectes, necessaris, no fets per manca de doblers.

Entre tots hem muntat l'EXPO i ha quedat molt bé. Diuen que Balears ha contribuït amb un pavelló de 1.043 milions (sempre seran més), i això que anaven "obligats".

Curro estel del 92

Què passa a foravila?

Em faig la pregunta després de saber que el passat dia 31 de març deixava de produir llet la segona vaqueria en importància de Capdepera, La Vaquera de Canyamel; les vaques que quedaven han passat a la vaqueria de Ses Veles.

El fet de que una vaquera que tenia una trentena de vaques no pugui mantenir-se en explotació indica que foravila, sobre tot a Capdepera, està ferida de mort, una malaltia que esta extesa per tot arreu de la nostra illa.

Quan ho vaig saber, el cuc de la curiositat em picà; necessitava saber què havia passat amb la producció de llet ja que aquesta dada és un termòmetre per conèixer el nombre de persones que es dediquen a conrar el camp.

En Miquel Lliteres "Catoi", germà de la meva mare, va a ser el lleter anterior a n'en Miquel Sancho "Papa" que actualment fa la recollida de la poca llet que es produeix. En Miquel m'ha passat informació i dades dels litres de llet que s'han deixat de produir en els darrers quinze anys.

Així, vaig saber que durant es mes de gener de l'any 1977 s'entregaren a ILMA (Industrial Lechera Mallorquina) la quantitat de 35.498 litres, més 24.785 litres recollits a Ses Veles que ho entregaven a part; en el poble es vengueren 11.125 litres que sumats a les esmentades quantitats ens dona que en el mes de gener d'aquell any es produïren 71.308 litres. A aquesta quantitat si podrien sumar un nombre indeterminat de litres de llet que es venien particularment a cases que tenien vaques.

De tota aquesta relació de possessions i cases de pagesos (veure llistat) que tenien vaques just

queden sis cases que encara les mantenen, són: Son Jaumell, l'amo en Toni Morey, Ses Veles, Can Miquel Sancho "Papa" i Can Pere de Son Moll, aquests dos darrers també tenen intenció de llevar-les.

La crisi de la llet pareix que serà es punt i final del camp al nostre poble, ja que al pagès no li queda res per defensar-se; després de perdre ses tafones i ses oliveres en els anys seixanta, al poc temps perdé els ametllers i el baix preu del bestiar, que no pot lluitar amb els preus del bestiar inflat a

força d'hormones que retenen s'aigua fins que les madones de casa la posen dins la pella. Tot ens ha duit, d'una manera o de l'altre, cap al turisme i hem deixat perdre una roda que havia començat temps enrera amb els nostres padrins i repadrins que sembraren per aquestes contrades gaballines tan poc afavorides de bones terres. En els indrets més insospitats plantaren oliveres, ametllers, garrovers que havien de deixar al seus fills i nets.

Avui en dia hem deixat cremar a les nostres xemeneies un patrimoni de valor incalculable i que pareix que no ens ferà falta; però hem de pensar que la vida d'un arbre no és com un compte corrent que vas a la finestreta del banc i, si tens doblers, tot seguit els pot treure. Un ametller que el sembrin avui, ja no serem nosaltres sinó els fills qui colliran les primeres ametlles. Com diu el meu padrí Agustí "Catoi", "Déu vulgui que no haguem d'anyorar mai tot el que un dia hi hagué dins el poble de Capdepera".

Joan Terrassa "Font".

Vet aquí una relació de les vaqueres que hi havia en el poble en aquell temps i que en tenc record:

Sa Mesquida de Baix	Son Febrer	S'Olivar
Es Molí d'en Creu	Can Pep Albertí "Suetgí"	Es Cavaller
Can Mir	C'as Beato	C'an Prats
Son Guiem	Can Joan Massanet "Sabater"	Es Murtà
Cala Moltó	Can Joan Vaquer	Son Barbassa
Benifela	Ses Veles	Can Barrequeta
Can Patilla	Sa Vaquera	Can Joan Morey
Can Bibí	Can Joan "Peix"	Can Toni Morey
Can Pere de Son Moll	Can Joan "Manacorí"	Can Toni de Son Vadó
Sa Vinya	Sa Murtera	Can Pep de Son Terrassa
Son Favar	Can Pedrera	Can Mateu Orpi "Xerubí"
Can Cardaix	Sa Creu Vella	Can Xisco Vives "Llissa"
S'Heretat	Son Cuera	Can Agustí Terrassa "Font"
Ses Cloves	Can Cosset	

Sons i renous.

per Maria Antònia Gomis.

TUMBET DE SOLFA ORQUESTRA.

A una zona turística com és la de Capdepera-Cala Rajada, les petites orquestres sempre han estat presents amb els seus temes a les festes populars i privades, els hotels o altres ambients. Músics del nostre poble i d'altres llocs de l'illa han ofert moltes vegades l'ambient musical necessari a actes tant variats com una berbena, un sopar multitudinari de noçes, o inclús un miting polític.

Aquesta vegada a les nostres planes parlarem d'una quasi recent formació orquestral al nostre poble: **Tumbet de Solfa Orquestra**. Amb Lluçia Serra, membre del grup mantingueren aquests dies una conversa sobre les característiques més importants de la formació.

Lluçia ens conta com va sorgir l'idea de formar un grup orquestral en el qual predominessin els instruments de buf. I partint d'un model proprotip d'una *big band* jazzística, començar a fer un tipus de música amb peces bastant conegudes, i, sobre tot, que estiguessin a l'abast del públic en general.

Així va esser com començaren a assajar la primera peça "*On the mood*", la conegudíssima "*En Forma*", seguint amb temes com "*Pensylvania*". A partir d'aquí, temes variats de Glenn Miller, Beatles, passdoubles, i modalitats diferents com el rock, el swing, etc., varen fer que, no fà encara un any prenguéssos una formació orquestral jove i amb molta visió i ambició de futur com és **Tumbet de Solfa Orquestra**.

El grup està format per dos saxos, Pep Tous i Sebastià Moll; un clarinet, Tomeu Alzina; dues trompetes, Rafael Fernández i la nova incorporació de Miquel Angel Nadal; un trombó, Jeroni Alzina; una guitarra, també amb nova incorporació de Pere Joan Fuster; teclats, Miquel Lliteres; baix, Cati Alzina; i la bateria, Lluçia Serra. A la pregunta de si en el grup existeix algú responsable principal, promotor o altre cosa semblant,

Lluçia insisteix que tots els components es senten iguals, amb les mateixes responsabilitats, tant musicals, com funcionals.

Seguint una mica amb l'història del grup la primera actuació fou al Moll de Cala Rajada, a les Festes del Carme del 91. A partir d'aquí, les funcions no pararen: Festes de Capdepera, hotels... i curiosament, quan semblava que després de l'estiu l'activitat no seria tanta, sortiren moltíssimes ofertes: festes privades, actuació al Castell de Capdepera, a un concert de les Juvenuts Musicals, al Cafè 3, etc...

A rel de tot això, estan molt contents de l'acollida del públic d'aquí, on han tingut un fort estímulant de gent jove com de la que té més edat. Fins ara les actuacions han estat locals, però ja tenen clares perspectives per tocar fora poble.

De cara al futur el més important és anar recercant un estil més pròpi amb l'intenció de que la seva música sigui totalment instrumental. Però, Lluçia pensa que amb el temps no es pot preveure res amb certesa i molt divertit ens recorda l'exemple d'Ossifar i els seus canvis.

El cert és que **Tumbet de Solfa Orquestra** és una formació oberta a tots tipus d'actuacions i amb unes bones perspectives musicals.

AGENDA MUSICAL (Maig).

- **Divendres dia 1:** Rock.

"Haciendo el pino" a la nit a Almíbar de Copas Sagradas.

- **Dissabte dia 9:** Clàssica.

Concert per dos clarinets i piano a càrrec d'Enric Pastor i Joan Ramirez (clarinets) i Maria Antònia Gomis (piano).

Organitza : Patronat de Turisme cales de Capdepera a les 21.00 hores a l'església de Cala Rajada.

- **Diumenge dia 17:** Banda i Cambra.

Concert del Centre Cultural Banda de Música de Capdepera i Quartet Bellver de clarinets (Enric Pastor, Joan Ramirez, Ramon Juan i Virgilio Camarasa).

Organitza: Patronat del Castell de Capde-

pera amb motiu de l'aniversari. A les 17,30 hores al Castell.

- Del dia 19 al 26 de maig: 1ra SETMANA FOLKL'ORICA COSTA DE LLEVANT.

Hi participen les agrupacions folklòriques i bandes de música de la zona i una important representació bàbara de músics i ballarins.

Organitzen: Les delegacions de turisme de Capdepera, Son Servera i Sant Llorenç.

AVANÇ MES DE JUNY.

-Dissabte dia 6: Clàssica.

Concert de "belcanto" a càrrec de Wolf Adamson (baix/ cantant) i Maria Antònia Gomis (piano).

Organitza: Patronat de Turisme Cales de Capdepera a les 21.00 hores, a l'església de Cala Rajada.

PES CAP QUE CREMA.

L'Ajuntament, a través del regidor encarregat de la participació ciutadana, convocà dues reunions al Teatre Principal, per tal de trobar gent interessada en organitzar les distintes festes del poble. No podem amagar la nostra satisfacció al veure a la fi, un consistori que intenta fer participatives i populars les festes.

Hem volgut mantenir un canvi d'impressions amb Lluís Lladria, regidor que maneja l'assumpte.

Cap Vermell.- Creu l'Ajuntament que en aquest poble està poc desenrotllat el que la gent participi ?

Lluís Lladria.- Jo mateix m'he queixat del funcionament de les festes, ja que som de l'opinió que les festes populars les ha d'organitzar el poble. És molt difícil que un regidor o un grup d'ells, puguin organitzar unes festes que sien realment populars. Si la gent no hi participa és molt complicat que surtin a gust de tothom.

La festa entesa com un espectacle està bé: però realment no fa moure al poble, són aquelles dues hores que vas a veure l'espectacle i punt. El que fa poble és que la gent prengui part en la seva preparació, per això intentem que distints grups interessats en les festes montin activitats. Actualment excepte Sant Roc i Sant Bartomeu, totes les demés festes estan organitzades per grups independents i trobo que són les que millor funcionen i tenen més acceptació. I perquè les festes patronals arribin a tenir la mateixa acceptació és que les vagi organitzant el poble.

- Per materialitzar aquestes idees quina tasca has desenvolupada?

- En un principi la meua idea era convocar als grups que ja organitzen festes, més els grups que en volen organitzar i que els que tenen experiència ajudessin als altres encara que no ho arribaren a aconseguir, possiblement per defectes d'organització.

Un punt bàsic és formar una comissió de festes on tinguin representació tots els grups que participen en l'organització més els grups culturals que hi vulguin participar, a fi de que tots puguin dir la seva i que tots es sentin representats.

A la primera reunió assistiren una cinquantena de persones, jo no esperava tanta gent. Sorgí un grup interessat en col·laborar en les festes d'estiu. Ens hem anat veient, ja que de moment és necessari que hi hagi col·laboració i contacte entre els grups i l'Ajuntament, al menys fins que vegem que la cosa estigui ben establerta i organitzada. I si funciona quasi es limitarà a passar els pressuposts.

En quant a les festes de Sant Roc i Sant Bartomeu, les contractacions amb les empreses d'espectacles estan quasi closes. No contractem massa enguany. Amb els deu milions destinats a aquestes festes contractarem el just. Tenim la tradició d'En Xesc Forteza que en principi continuarà. S'intentarà descentralitzar el nucli de les festes a Cala Rajada i volem fer actuacions al Moll i a l'Agulla. L'idea és intentar arribar a cada barri.

- Tot això ens costarà uns doblers....

- El pressupost per enguany és de quinze milions de pessetes. esper que basti, jo m'adaptaré al pressupost, encara que si al final falta un poc crec que l'Ajuntament els aportarà, però l'intenció és de que bastin.

En un principi, vist que sempre faltaven doblers pensaren ampliar el capítol de festes en cinc milions i arribar als vint, però a l'hora de fer els pressupost varen tenir que ajustar-nos i llevarem els cinc milions i ens quedaren amb els quinze milions igual que estava fins ara i esper que bastin.

Aquets quinze milions que l'Ajuntament dedica a festes no arreglarien massa el dèficit municipal. Crec que l'Ajuntament, del pressupost que li dona el poble, ha de destinar una part a festes. Pensant que aquesta partida no solucionarà el dèficit de l'Ajuntament, no podem deixar el poble fora festes.

PERSONATGES QUE FAN HISTORIA

L'AMO EN MIQUEL COIX

(1.899 - 1.992)

En Miquel Flaquer Juan, conegut per tothom com l'amo en Miquel Coix, va néixer a Capdepera es dia 29 de març de 1.899; era fill d'en Toni Coix i de na Maria Quequa. Sa seva dona era na Bàrbara Gatona, d'aquest matrimoni varen néixer dos fills, na Maria i en Toni.

Ell em contà que de petit va anar a escola en es col·legi amb sos "Hermanos", fins es deu anys, de mestre tenia al pare Veny i, que després anar a ca's Protestants amb es mestre Alou i més envant a repàs en l'amo en Toni d'es Magatzem.

Per ventura en Miquel Coix va ésser un d'es pocs nins de Capdepera que va anar a escola amb ets "Hermanos" i també a ca's Protestants, això era una cosa molt sagrada en aquell temps a Capdepera; però començant per això, en Miquel Coix ja va ésser una excepció.

Durant sa seva joventut, en es temps que en Miquel Creu va ésser batle, va fer escola a la Sala, única escola pública que hi havia a Capdepera. Això va ésser perquè es mestre que hi havia de titular se'n havia anat a fer unes oposicions. Per aquesta feina li pagaren un duro per cada dia que va fer escola.

Ara, darrerament se'l coneixia per en Miquel Coix es pintor o per en Miquel s'organista, però de l'any 1.923 en amunt, a Capdepera, era en Miquel Coix es retratista, i estau segurs que quasi tothom va passar per ses seves mans entre comunions, bodes, rotllades o vetteries; només se'n salvaren els quatre més vells.

Qui a Capdepera, dins un calaix d'es bufet o una capsa de sabates de per damunt la sala no té

un retrat d'aquells de cartró gruixat de quan feren sa primera comunió o de quan es nostres pares es casaren i que darrera du escrit "Foto: Miquel Flaquer"?

L'any 1.920 en es Col·legi, per sant Jaume, feren una festa molt pomposa i es vicari Amorós li encarregà sa decoració de sa Capella d'es Col·legi, i li va sortir tant acertada que don Baltasar Samper, organista de la Seu, es va fixar tot d'una en lo bè que havia quedada sa Capella i volgué conèixer l'autor. I la sorpresa va ésser quan li digueren que era feta per un jovenell d'es poble; aquell senyor s'en feina creus i el volgué conèixer personalment, quan el tingué al devant li proposà anar a Ciutat a aprendre dibuix. "*Jo vaig veure el cel obert i no m'ho vaig pensar dues vegades*". Me comentà l'amo en Miquel recordant la feta.

Va ésser es dia 15 de setembre de 1.920 quan va fer ses maletes i cap a Ciutat s'ha dit, a estudiar a s'escola d'Arts i Oficis d'on era director don Llorenç Cerdà.

"*Es meus pares no posaren cap impediment a que jo anàs a viure, tan jove, una temporada a Ciutat, perquè allà hi tenia una germana major*". Recordava l'amo en Miquel.

El qui seria el seu cunyat vingué a Capdepera amb una companyia de comedies i sarsueles a actuar en es teatre de ca'n Pere Joan Bibí d'es carrer Nou, després que a l'any 1.914 haguesin tocat el dos ets Alcaines. I com encara no havien sentit parlar de cine, alló ets entretenia. "*Aquest cunyat meu -recorda l'amo en Miquel- cantant sa sarsuela Marina per dins ca'n Pere Joan Bibí es va enamorar de sa meva germana i ella tampoc quedà darrera, i així va ésser com sa germana li acopà a Ciutat i jo no vaig tenir cap problema per estudiar a sa capital*".

L'amo en Miquel Coix en el far de Capdepera

Continua parlant l'amo en Miquel de sa seva estada a Ciutat. "Es fill d'es mestre Alou, es conegut retratista Amadeo, tenia una de ses cases de fotografia més importants de Ciutat, en es carrer de sant Nicolau. Jo i ell mos coneixiem de quan venia a Capdepera i un d'es primers dies d'estar per Ciutat vaig passar a veure-l, conversarem una estona i a rel d'aquesta visita me convidà a anar-hi més sovint, així ho vaig fer i quasi cada dia anava a ajudar-li. Per jo era un passa-temps.

Un dia de tants passà a veure-l es pintor Cafaro, molt amic seu, que li demanà qui era aquell jove que tenia a fer feina amb ell. N'Amadeo li contà que jo era de Capdepera i estudiava dibuix. A partir de llavors i per mediació de n'Amadeo vaig anar a aprendre a pintar amb el mestre Cafaro.

Així durant es temps que vaig esser a Ciutat tenia es dia plè i aprofitava es temps i a ca'n Amadeo era un més de sa familia".

El mateix fil de sa convers a el du a parlar de sa seva etapa de retratista. "Allò que vaig aprendre de fotografia a ca'n Amadeo els anys 1.920, 21 i 1.922 me va servir per decidir-me a montar un petit estudi a ca meva que me bastava i sobrava per ses necessitats que teniem a Capdepera.

Sa primera màquina de retratar em costà catorze duros; en aquell temps eren mals de replegar; però els vaig aconseguir; però la màquina només durà un any.

Sa segona màquina ja costà seixanta duros i s'objectiu altres vuitanta, aquets si que ho varen esser mals de replegar. Després d'escurar tots es recons no me bastaren ni per començar. Vaig haver de manllevar es doblers a mon pare i així vaig aconseguir un bon equip de fotografia que me durà fins es final de sa meva feina de retratista.

S'afició per se pintura me començà a picar fort en es devuit anys, quan començava a enfilarme per damunt ses penyes o es Castell i embrutant aquells primers cartrons li vaig agafar es gust, fins que a Ciutat en Cafaro em va ensenyar unes tècniques que jo desconeixia.

Es material que emprava per pintar el

comprava a Ciutat, a ca'n Corbella i a ca'n Boscana de sa plaça de Cort".

A l'any 1.924, quan acabaren d'instalar s'electricitat a s'esglèsia; que fins llavors per veure-hi tot eren ciris i llànties, i havia tornada negrossa d'es fum; va esser quan mestre Pep Tacó va rentar s'esglèsia ben rentada i decidiren pintar es baixos, ses columnes i ets arcs amb ses peces marcades d'un color més obscur. Sa verinada deixà es trespol fet una grolleria i decidiren enrajolar-la. Per aquestes mateixes dates l'amo

L'amo en Miquel en la seva darrera visita al Castell, acompanyat per l'amo en Pere Mecu i es Maletèr

en Miquel pintà l'orga que havia folrrat mestre Francesc Mestre i d'aquesta manera va quedar s'esglèsia quasi igual com la tenim ara.

També en aquest any es rector Femenies li va encomanar uns quadres per penjar a sa Capella d'es Castell perquè trobaven que ses parets estaven massa buides.

Ses capelles de sant Josep i de's Cor de Jesús també són pintades seves. Es teatre nou d'es Recreo també el pintà i decorà. "Ja ho veus -me deia- ni es Teatre ni ses pintures han durat tant com jo".

El 1.929 guanyà el primer premi al concurs de santa Pagesa i va servir per fer una restauració al Castell.

Tots es decorats que es feren en es teatre de ca ses Monges, quan hi feien tantes comèdies, també eren obre de l'amo en Miquel.

Qui a ca seva no té qualque pintura d'en Miquel Coix?, a on sempre i plasmava coses que feien referència a Capdepera, es seu poble, com eren oliveres, es Castell, Cala Rajada, ses Coves, ametlers, es Far, son Moll, la Gulla amb es Telègraf, es recó de sa Comare i tantes i tantes de coses que fins en es 93 anys encara seguia pintant sense deixar d'agafar es pincell cap dia.

Jo vaig anar aquets darrers anys molts d'horebaixes a ca seva i passava gust de veure com m'aclaria coses de's poble que jo tenia embulla-

des. Fos s'hora que fos sempre era ben rebut, tant per en Toni, es seu fill, com per na Cristina, sa seva nora, que el cuidaven com un tresor. Mai em donaren la sensació que molestes quan anava a consultar qualque cosa a l'amo en Miquel.

Una d'aquestes vegades me va comentar que encara s'enrecordava com era es pou d'en Patrò, que a principi de segle encara estava a sa Creu, on hi abauraven ses bisties que per allà passaven. Aquesta ha estat una de ses darreres feines que hem fet plegats.

Amb l'amo en Miquel, qualque diumenge matí, després de sortida de missa, ens anavem a fer una volta amb cotxe per dins qualsevol recó del terme, i ell me contava coses que havien succeït abans de 1.850, que pereixia que les vivia en aquell mateix moment. I era perquè li havien vingudes directament d'es seu padri.

L'amo en Miquel Coix fins es seu darrer alè va tenir una cervellera privilegiada, aquell capet seu era semblant a un ordinador.

L'amo en Miquel va fer pels demés moltes hores d'obra pia, es a dir sense cobrar ni un duro; ell era es primer en arribar als assaigs d'es coro. No va deixar mai cap novena en es Castell, sempre va compareixer tant si plovia com si feia fred, sense orga no fos estat novena, ni pel futbol ni per anar a cercar esclatasangs la deixava; tant si eren Completes, Maitines, Vísperes com ses Quarenta hores, sa partida d'amarilla, tuti o truc no li feren fer mai tard; si era un funeral... amb grip i tot anava a posar ses mans a damunt es teclat de s'harmonium i possava ses notes apropiades per aquell moment trist; si era s'Ofici d'es diumenges matí, es parlotejar d'es casino no el feren arribar tard ni un diumenge durant es 70 anys que va servir a Capdepera i darrerament a Cala Rajada.

Així i tot a l'amo en Miquel, encara li sobrava temps per pintar... per retratar... i per brodar maletes. No estava mai aturat, es per això que sa gent el coneix per lo "polifacètic" que era.

Quan no el necessitaves per una cosa, l'havies d'anar a cercar per un altra, l'amo en Miquel Coix tenia més de 90 anys i encara el tinguérem d'organista a ses Maitines.

L'amo en Miquel ha sobreviscut a tota sa seva quinta; però pel que mos aportava, el necessitariem entre nosaltres un raig d'anys més, encara el notarem a faltar.

L'amo en Miquel Coix ha marcat una pauta a dins sa fotografia d'es poble i ets arxius de cada casa ho demostren.

L'amo en Miquel no era una persona de caràcter massa alegre; però tampoc el trobavem mai de mal humor.

Noltros, es qui tinguérem sa sort de passar moltes d'hores plagats en vos, vos recordarem així com ereu; un home senzill, que se sacrificava pels altres i que donava un consell i una mà on l'havien de menester.

Sebastià Ferrer "es Maletèr"

(21 - 4 - 92)

CAP VERMELL PROPOSA...

... I L'AJUNTAMENT DISPOSA

Desde àmbits progressistes s'ha criticat la tradicional manca de política informativa de l'Ajuntament. D'aquestes qüestions s'hen feren ressó els partits polítics a la campanya electoral última, assegurant revisar la situació i aprofundir en la democràcia participativa.

REIAL DECRET 25686.986 per el qual s'aprova 'EL REGLAMENTO DE ORGANIZACION, FUNCIONAMIENTO Y REGIMEN JURIDICO DE LAS ENTIDADES LOCALES. Article 83.3. El público asistente a las sesiones no podrá intervenir en éstas, ni tampoco podrán permitirse manifestaciones de agrado o desagrado, pudiendo el Presidente proceder, en casos extremos, a la expulsión del asistente que por cualquier causa impida el normal desarrollo de la sesión. Sin perjuicio de ello, una vez levantada la sesión, la Corporación puede establecer un turno de consultas por el público asistente sobre temas concretos de interés municipal.

Article 228.2 Terminada la sesión del Pleno, el Alcalde puede establecer un turno de ruegos y preguntas por el público asistente sobre temas concretos de interés municipal. Corresponde al Alcalde ordenar y cerrar este turno.

Recordam que la proposta aquí presentada figura al programa electoral del PSOE.

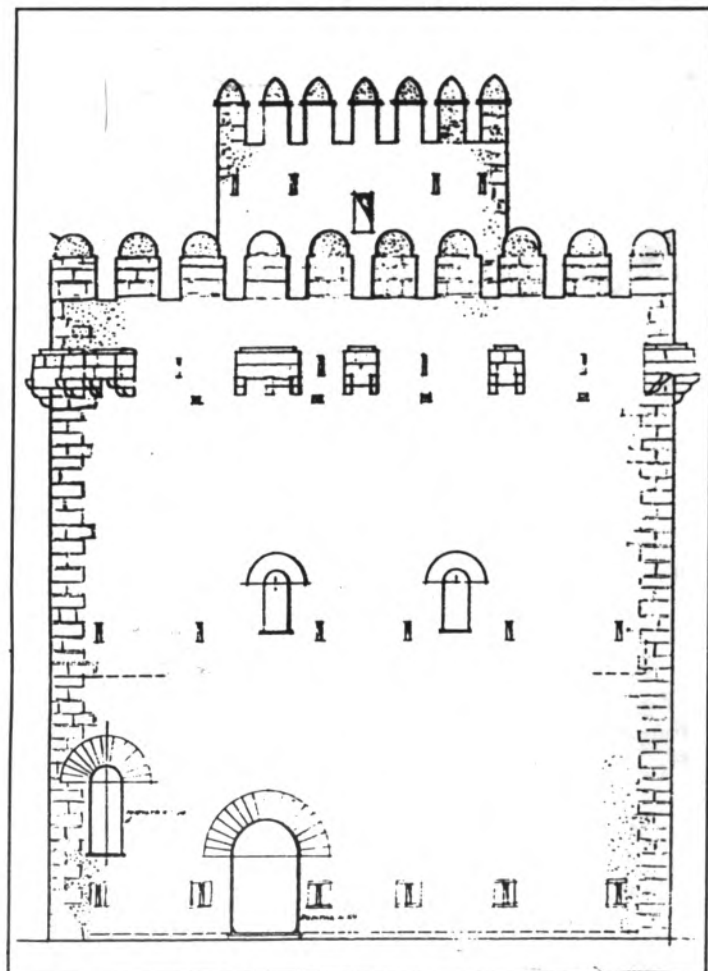
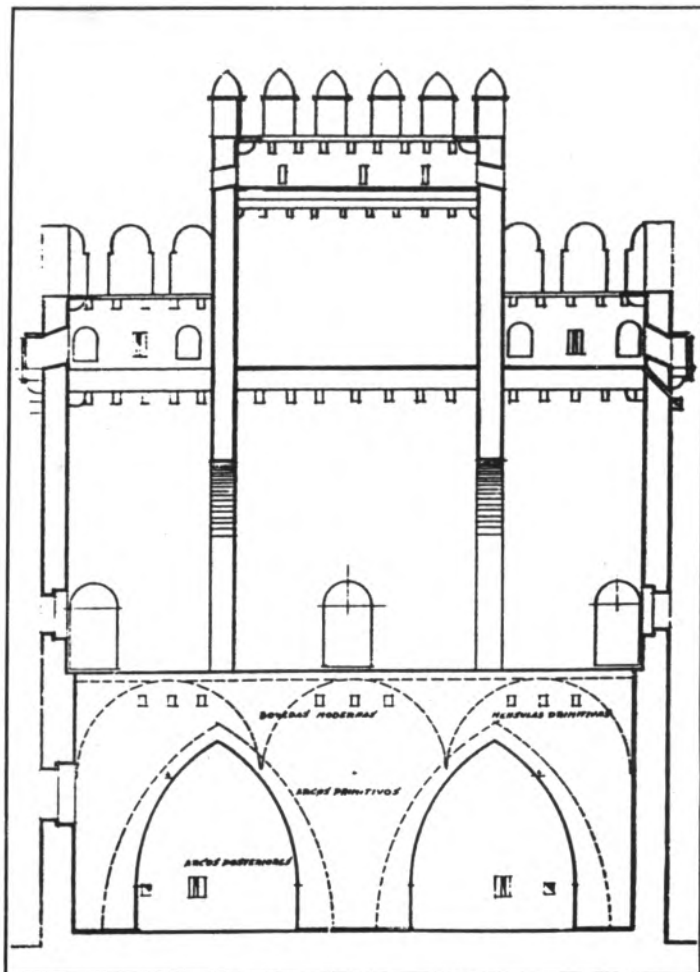
CAP VERMELL proposa al Sr. Batle, Don Antoni Muntaner Pomar, que estableixi un torn de intervencions per el públic assistent als plenaris de la Corporació municipal, estudiar la millor manera de dur a terme les intervencions del públic.

La Torre de Canyamel

una aproximació al seus orígens

El prevere Llorenç Lliteres aportà una nombrosa documentació sobre la torre de Canyamel (1); tot i amb això, els seus orígens ens són desconeguts. La més antiga referència documentada és de l'any 1309, és a dir, vuitanta anys després de la conquesta catalana de l'illa; consta que la torre de la vall de *Garbelien* tenia una bastorre o torre interior, i al seu voltant hi havia una alqueria (2).

La majoria dels historiadors que s'han interessat per aquest edifici assenyalen la possibilitat de que la torre ja existís en temps de la colonització musulmana. Mossèn Lliteres menciona que l'alqueria de Dahyarroba "Casa Quadrada" podria a ser l'origen de l'actual torre de Canyamel (3).

Aquesta hipòtesi és, simplement, una possibilitat. Els colonitzadors catalans tingueren prou esment en eliminar o transformar tots els trets culturals d'origen musulmà; la destrucció i desfeta d'aquesta cultura fou tan eficaç que ens manquen, fins i tot, els restes materials: obres arquitectòniques, ceràmica, orfèbreria, etc. Per altre part, les característiques arquitectòniques del monument tenen, clarament, factura gòtica.

Els murs interiors i exteriors de la torre estan construïts a base d'encofrats de pedra calcària sense desbastar, connexionada amb un pastat fet de guix, grava i aigua. A les cantoneres, i per donar més consistència a l'edifici, hi ha peces de marès; també són de marès les rebranques i els arcs de mig punt de les finestres i del portalet, els permòdols, els maticans, les aspilleres, les peces del caminet de ronda, l'emmerletat i la bastorre. Aquest sistema de construcció és el mateix que

s'emprà al Castell de Capdepera, a les torres de defensa que hi ha en el municipi i a molts d'altres monuments de caire religiós i defensiu de la part forana de Mallorca que pertanyen a l'Edat Mitjana (4). Si bé la mà d'obra podia a ser d'origen musulmà, llavors reduïda a l'esclavatge, els mestres d'obres serien colonitzadors catalans que havien après l'ofici als indrets d'on eren nadius. Les tècniques arquitectòniques emprades a Mallorca són les mateixes que s'utilitzaven a Catalunya.

Alguns documents del segle XIV ens indiquen alguns detalls de com seria la torre en aquell temps. A l'any 1360, el Governador ordenava al Baile d'Artà que vigilàs perquè "ningú passi bestiar en dita alqueria i rafals, ni se atrevesqui a tair arbres, ni a pescar a l'estany, ni a dur-sen teules, ni fustes de les cubertes de la Torre, ni altres habitacions, ni desfer les tanques sense licència de Pere de Montsó".(5)

En aquell temps era molt difícil lluitar contra les humitats, per això cobrien els terrats, fins i tot els de les torres de defensa, amb una teulada. El dibuix que il·lustra aquestes notes és una part del famós quadre de Pere Nissart, pintat cap el 1470, on ens mostra com era la Ciutat de Mallorca. S'observa com les torres de la murada que tancava la ciutat estaven cobertes per una taulada; sembla que l'embigada descansava damunt els merlets.

La bastorre, o torre interior que s'enlaire més

amunt que el terrat principal, era imprescindible per aguantar l'embigada; és possible que l'altura de la bastorre estigués més condicionada pel fet de suportar les cobertes que no per raons de caire defensiu. També hi ha la possibilitat de que l'embigada descansàs damunt els merlets ja que són prou reforçats i la seva altura és quasi la d'un home.

A l'any 1418, els nous propietaris de la torre firmaren un contracte amb uns mestres d'obres de Manacor. Aquesta és la relació dels adobs a realitzar: "posaran los tagells (posts) necessaris, en lo sostre subirà e jussa e en la bastorre e trespols, reparar lla on serà mester, fahent aquells, bons e estany e metre cayrats de poll allà ont necessari serà.

Item fer les portes a totes les fenestres de poll.

Item fer una escala de nou ab arrembador de poll per muntar a la Torre.

Item reparar e adobar una altre scala que arriba a l'altre part de la Torre en la manera que ja hi es nodrida.

Item fer les portes en les trapes del terrat, de poll o de pi.

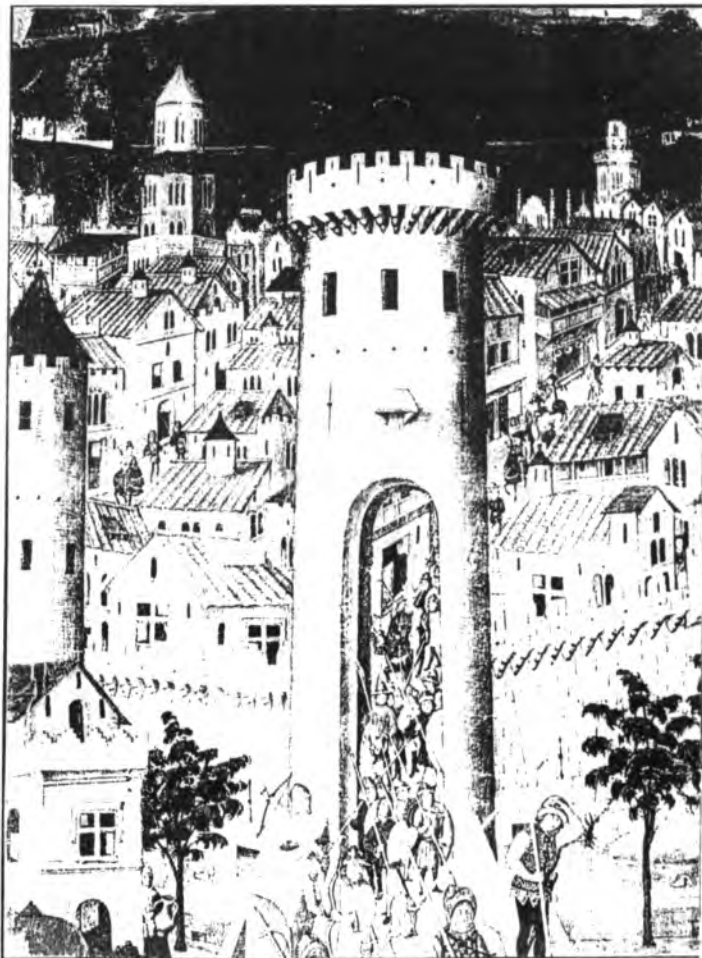
Item clavar e metre frontisses. Eque sien tenguts els dits Arnau Borrás, Mateu Monge, Joan Peretó e Miquel Rotland de donar tanta calcs com los dits Mateu e Antoni hauràn necessari per los dits adobs, portada dins la casa de la Torre".(6)

La grandiositat del monument, la qualitat de l'obra de fàbrica, l'ordre i simetria en què estan col·locats els diferents elements: aspilleres, matacans, finestres i merlets ens indiquen que l'edifici fou construït segons uns plans previs i sense interrupció. Per fer aquest tipus d'obres eren necessaris importants recursos econòmics que, en aquell temps, just estaven a l'abast del Rei, dels grans senyors o de les diferents ordres religioses.

La gran torre de Canyamel és l'únic edifici de caire defensiu que hi ha a la vall. A la vall de Sa Mesquida, per exemple, hi ha localitzades cinc torres de defensa i cadascuna pertanyia a diferents possessions. En els segles XIII i XIV les terres de la vall de Canyamel i la seva torre tenien un sol propietari: en Pere de Montsó i els seus successors.

Poc temps després de la conquesta catalana i fins a finals del segle XIV, en Pere de Montsó i els seus descendents tingueren el domini directe i alodial d'una alqueria, vuit molins fariners que havien rebut del Rei en Jaume I i alguns rafals de la vall de *Garbelien*; a principis del segle XIV ja apareix com a propietari de la gran torre.

En Pere i els seus successors foren uns importants personatges; a més a més dels

bens i propietats que tenien a Artà i a altres indrets, exerciren importants càrrecs administratius en el Regne de Mallorca.

Els historiadors sempre han destacat el poderós i ben organitzat sistema defensiu medieval de la torre. Ara bé, aquest important nombre d'aspilleres (vuitanta), maticans (vint-i-cinc) i merlets necessitaven nombrosos defensors.

A finals del regnat del Rei en Jaume I i, sobretot, en temps del seu successor en Jaume II, hi hagué una decidida política de repoblació i de concentració de la gent que aleshores vivia dispersa pels rafals i alqueries. El nucli urbà de Capdepera, entre altres, se fundà entorn a l'any 1300. Aquesta política de repoblació segur que també afectà a la vall de *Garbelien* i la torre actuaria com el principal element aglutinador de la gent que llavors vivia dispersa. Alguns documents ens indiquen que entorn del pati de la torre s'hi establí un reduït nucli de població. (7)

La situació de la torre, enmig de la vall, també suposava un element defensiu important per a la defensa de la vila d'Artà. La torre, a més a més, tendria una funció de vigilància.

Després de la conquesta catalana i fins ben entrat el segle XIV Mallorca visqué unes dècades de bonança econòmica; l'illa era una peça clau de l'expansió catalana per la Mediterrània. L'ascensió dels menestrals i comerciants provocà importants canvis socials i ambientals; l'estructura urbana s'adaptà als canvis econòmics. (8)

Per alguns documents sabem que la producció de les terres de la vall de *Garbelien* consistia en blat, civada, vi i oli. A l'any 1360, un altre Pere de Montsó ordenava que emparassin "tots els cups, botes i vaixells viners que trobassin en la possessió, dita la Torre" perquè "sabem que de nit i d'amagat tots els dies sen duen coses de dita possessió". (9)

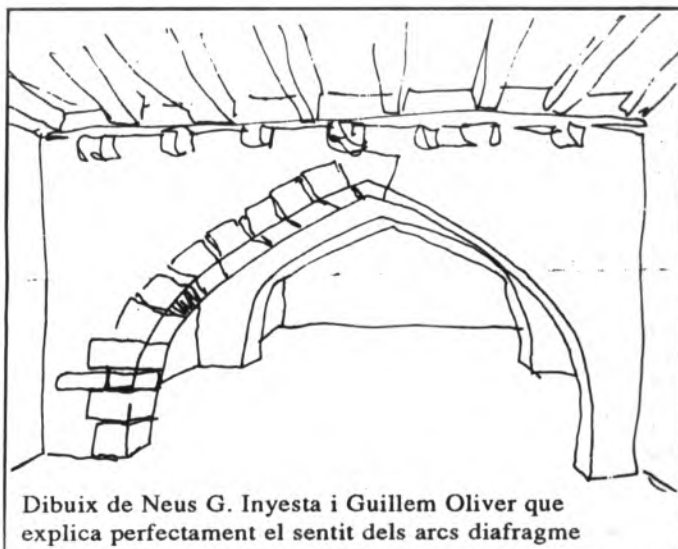

Interior de la Torre amb els seus arcs diafragma

Les darreres obres de restauració de la torre realitzades per la família Morell han permès recuperar el primitiu aspecte de la planta baixa de l'edifici. Aleshores es feu evident que, antigament, la funció de la torre no era únicament defensiva, també hi hauria un caire econòmic; quin sentit tendria si no la gran cambra de la planta baixa?.

La planta de la torre és un quadrat que ocupa un espai de 265 m². Antigament el sostre de la planta baixa se cobria amb una embigada; les grans dimensions de l'edifici feren necessari la construcció de dos murs interiors, paral·lels a la façana principal, que dividien l'espai i feien possible la col·locació de l'embigada; alhora se formaren tres naus paral·leles.

Un dels ideals de l'arquitectura gòtica és l'alliberament de la servitud de la paret com a definidor de l'espai arquitectònic; aquest alliberament s'aconseguia mitjançant la construcció d'arcs que connexionaven tots els espais interiors per formar un gran cos. La manifestació física més casolana d'aquest tarannà és l'arc diafragma, es a dir, la paret que, oberta per un gran arc, permet aconseguir un gran espai únic a dos o més aiguavessos. (10)

Dibuix de Neus G. Inyesta i Guillem Oliver que explica perfectament el sentit dels arcs diafragma

Obrador medieval de can Cateura, Sa Calatrava
(Ciutat de Mallorca)

Just acabada la conquesta de l'illa de Mallorca, l'Església tingué necessitat de llocs de reunió, d'espais comunitaris; aleshores se bastiren nombroses petites esglésies rurals. A Artà construïren Santa Maria de Bellpuig, a Capdepera la capella de Sant Joan. L'Església fou la gran divulgadora, a la part forana de Mallorca, del sistema de construcció amb arcs diafragma; l'esquema de totes aquelles capelles i esglésies no podia a ser més senzill: agrupar una habitació darrera l'altre tot aconseguint, mitjançant els arcs diafragma, que les parets del mig no fessin nosa.

Aquest esquema formal s'aplicà a l'arquitectura civil del mateix temps; per exemple, el Casal dels Nunis a Manacor. Els arcs diafragma també conformen els grans obradors menestrals, com el de Can Cateura o el del carrer de la Gerreria de Ciutat, el Cellar Reial de Lluçmajor.(11)

Les tres naus paral·leles de la planta baixa de la torre estan comunicades mitjançant dos arcs diafragma oberts a ambdues parets interiors, seguint els esquemes abans exposats. D'aquesta manera s'aconseguí formar un gran espai únic que tendria una funcionalitat de caire econòmic: magatzem, obrador o celler, tal vegada, les tres activitats al mateix temps.

Les característiques de sobrietat, senzillesa i rusticitat pròpies de l'arquitectura popular de l'època gòtica estan magníficament representades per la fàbrica de la torre de la vall de *Garbelien*. No debades, alguns il·lustres historiadors afirmaren que la torre de *Canyamel* era, tal vegada, la més polida realització de l'arquitectura civil i defensiva de l'Edat Mitjana.(12)

Notes

(1) *Torre de Canyamel*. Gràfiques Miramar. Ciutat 1970

(2) Antoni Gili. No he pogut localitzar el treball on consta aquesta referència però l'autor me l'ha confirmada.

(3) *Ibid.* pag.93. Entre els historiadors que també assenyalen aquesta possibilitat hi ha en Gabriel Llompart i l'Arxiduc Lluís Salvador.

(4) Joana Ma Palou. *Notas sobre la arquitectura religiosa de la colonización catalana en Mallorca (S.XIII i XIV)*. Treballs del Museu de Mallorca.

(5) Lliteres. *Ibid.* pag.33. Arxiu Històric de Mallorca. Lletres Comunes. Fol 24

(6) Lliteres. pag 36 i 37. Protocol del Notari de la Cúria Reial d'Artà.

(7) Antoni Gili. *Artà en el segle XV*. Gràfiques Miramar 1983. pags 176 i 177.

(8) Maria Barceló i Crespi. *Ciutat de Mallorca en el trànsit a la modernitat*. Institut d'Estudis Balearics. 1988

(9) Lliteres. *Ibid.* pag.110. A.H.- Lletres Comunes.

(10) Neus G. Inyesta i Guillem Oliver. *L'arc diafragma a Mallorca*. Article publicat a D.M 16.10.1991

(11) Neus. G. Inyesta *Ibid.*

(12) Marcel Durliat. *L'art en el Regne de Mallorca*. pag.226. Josep Ramis d'Aireflor. *Antigues possessions d'Artà I*. 1933.

Josep Terrassa

CONSELLERIA DE CULTURA,
EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

Avisos, Noces i Comunicats.

Comunicat que ens ha fet arribat el GOB, fent referència a les maniobres soterrànies que pretèn fer el Govern Balear per buidar de contingut la Llei d'Espais Naturals.

" Benvolguts amics:

La Llei d'Espais Naturals corre perill. En aquests moments s'han anat anunciant la presentació de distintes propostes de modificació de la Llei, les quals poden rebaixar el grau de protecció i fins i tot reduir la superfície protegida.

En concret i fins al dia d'avui s'han anunciant, entre d'altres, les següents modificacions:

- L'exclusió de les Dunes de Son Real.
- Exclusió de Son Quint i una part de Son Vida.
- Exclusió de cala Falcó i Portals Vells.
- Exclusió de Cala Alcaufar de Menorca.

Així també s'ha anunciat la modificació de certs articles de la normativa vigent, referits als següents punts:

* La possibilitat de construir l'oferta complementària dels camps de golf (hotels i apartaments) dins Àrees Rurals.

* Reibaxar significativament la parcel·la mínima edificable a Eivissa i Formentera, tant dins les Àrees Rurals com dins les Àrees Naturals.

Fa més d'un any, moltes entitats van donar suport a la campanya **Per un Catàleg dign**. Ara és el moment de juntar-se per defensar la Llei. Per això, el GOB ha decidit impulsar la creació a l'àmbit de Mallorca d'una coordinadora d'entitats anomenada **Iniciativa Ciutadana en defensa de la Llei d'Espais Naturals**. Aquesta iniciativa està oberta a tots tipus d'associacions i d'entitats (sindicats, culturals, empresarials, ecologistes,...) i s'hi podran adherir partits i Ajuntaments.

L'Objectiu de l'iniciativa no és altre que dur endavant una campanya en defensa de la llei d'Espais Naturals, impedit que se dugui a terme la seva modificació a la baixa.

Es per això que demanam la participació de totes les entitats en aquesta iniciativa. En cas afirmatiu posau-vos en contacte amb nosaltres ràpidament a fi de fixar una primera reunió."

Cordialment, vos saluda:

Francesc J. Avellà.
President del GOB-Mallorca.

Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturales

Comunicat del PP.

El partit Popular de Capdepera, ens ha fet arribar una extesa valoració del seu vot negatiu, al Ple on s'aprovaren els pressuposts municipals. Com ja sabreu la xifra arriba als 1.334.371.159 ptes. repartits en nou capítols d'entrades i sortides.

Resumim i traduïm la justificació del "populars". donada la seva extensió.

"Després d'un estudi dels diferents capítols els regidors del grup popular fan les següents puntualitzacions al pressupost municipal del 92.

a) Determinades previsions d'ingresos els pareixen optimistes. Com els de l'IAE que preveu 42 milions o el de vehicles amb 35 milions.

L'ingrés per platges (50 milions) i per licències d'obres (43 milions) es troben mancats de realisme davant la preocupant crisi del sector de la construcció i turisme.

b) Les sortides financeres tenen un fort increment pasen de 15 milions (al 91) a 65 milions (al 92), degut a l'augment d'endeutament previst, 245 milions.

c) L'estructura d'entrades i sortides corrents mostra un dèficit de 14 milions que hauran de finançar-se mitjançant l'endeutament. La situació s'agreujaria degut a l'increment de les obligacions pendents reconegudes durant l'exercici 1991.

El PP conclueix " Como conclusión de lo anterior i a los efectos de no eliminar la capacidad inversora del Ayuntamiento en los próximos ejercicios debería procederse a la rectificación del proyecto de presupuestos para 1992 en el sentido de reducir el gasto corriente... / ... en un importe suficiente para equilibrar por lo menos el flujo de gastos e ingresos corrientes, reduciendo de esta forma asimismo y por idéntico importe la necesidad de acudir al endeudamiento bancario".

Partit
Popular
CAPDEPERA

Carta al director.

Després d'analitzar detingudament el contingut i les paraules d'uns exercicis espirituals que marcaren la meua vida, ara ho veig clar, positivament, me sent amb el deure de deixar ben alts la memòria i el record d'una persona a qui vaig ofendre públicament an aquesta revista i de paraula. Ha arribat el moment de deixar ben clar que mai de la vida Gori Mateu no me volgué en cap moment mal de cap casta, i que el que va fer ho va fer per un bé meu.

Es per tot això i molt més que li don les gràcies per tot el que va fer per mi, i sé, positivament, que me comprèn i me perdonarà.

Sebastià Nebot.

NOVES TECNOLOGIES

L'home primitiu es va esgarriar al veure per primera vegada el foc. Poc a poc va valorar la importància que tenia aquest descobriment per a la seva alimentació, per arredosar-se del fred i aguantar les baixes temperatures de l'hivern. Aquest nou element que en un principi li feia por, acabar per ser el principal tresor de les tribus, el protegien amb la seva vida si era necessari.

La roda, els motors, els avions i molts d'altres invents han millorat el nostre sistema de vida i malgrat que de vegades, certs invents en un principi no s'acceptaren, al llarg del temps ha quedat demostrat la seva importància dintre de la vida quotidiana. Pensau per un moment com seria la nostra vida sense electricitat, doncs no hi hauria rentadores elèctriques, les dones (o els homes), haurien d'anar a rentar a les fonts d'aigua, ja que al no tenir corrent no hi hauria aigua i per tant tampoc aixetes que ens la duguessin als rentadors.

Encara que és clar que les innovacions són importants per a la vida que duim, no hem d'oblidar que hauríem de controlar més la seva utilització i moderar el consum que a diari la publicitat ens ofereix augmentar.

A primer cop d'ull, dona la impressió que aquests dos pensaments bàsics que hem esmentat són difícils de conjugar i la veritat és que això no és precisament així. Podem intentar una harmonia entre ells que ens permetin respectar la naturalesa, al mateix temps que ens millorin el nostre benestar. Qualsevol actuació radicalment contrària a la realitat del moment actual que vivim seria poc atractiva per a la majoria de tots nosaltres; ja que com bé sabem, molts pocs estem disposats a renunciar a les comoditats instal·lades en la nostra societat.

Una de les innovacions més revolucionàries d'aquest segle XX, ha estat la informatització de totes les estructures que suporten

el funcionament del nostre món. Fa temps que empreses, negocis, clíniques..., han introduït aquesta nova manera de fer la feina; la nostra societat ens obliga -massa i tot-, a duir una acceleració en la nostra activitat diària. És evident que aquest ritme de vida no seria possible si no tenguéssim unes maquinàries que ens ho possibilitin fer.

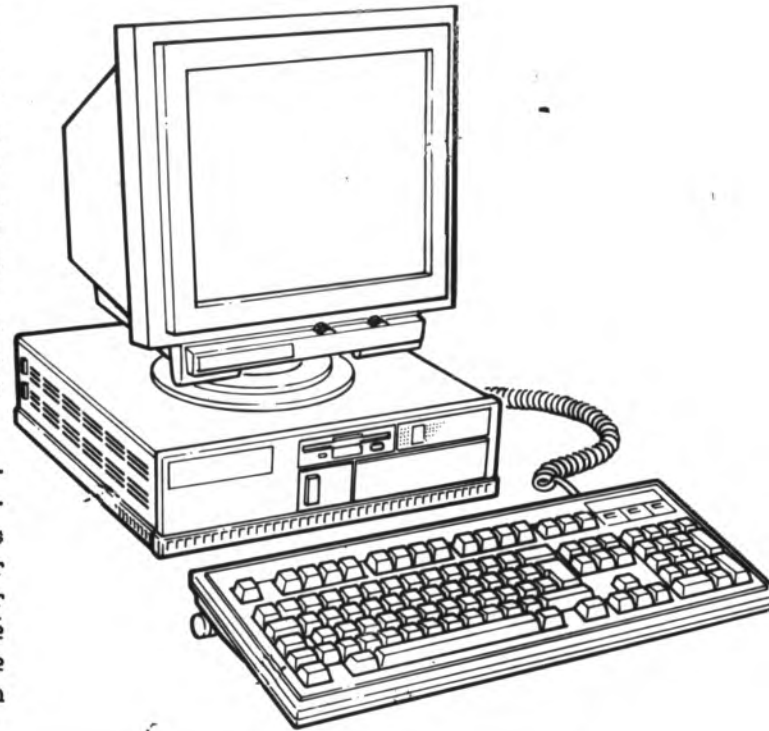
Si la societat utilitza com a base fonamental de la seva activitat els ordinadors, quin serà el paper que haurà de desenvolupar l'escola, en relació aquest sistema? No hi ha més educació vàlida que aquella que està en relació permanent a l'ambient en el que viu. Si les tècniques, que ha d'empresar el nin quan acabi la seva formació bàsica, no les té durant els anys de la seva formació, separarem l'educació de la vertadera necessitat que el dia de demà el camp del treball exigirà al jove. Aquestes noves tecnologies, s'han d'empresar com eines de treball normals dintre de l'activitat diària de l'aula. Així com utilitzam un llibre o una pissarra, hauríem de fer servir també el video, els ordinadors, o bé, qualsevol tecnologia que d'una forma racional, ens possibiliti fer una ensenyança més real amb el sistema de vida que tenim i al mateix temps que fes viable un millor ensenyament.

Per primera vegada en aquest municipi es començarà a treballar una experiència educativa amb ordinadors. Experiència que possibilitarà aplicar les idees que hem esmentat i que creim que amb els anys proporcionarà una nova forma de treballar i de preparar amb coherència, al nin per a la seva entrada dintre del món laboral o dels estudis superiors. Creim que aquest assaig educatiu ve garantit per un altre projecte educatiu, "Proyecto Mercurio", investigació educativa que des de l'any 1985 a l'escola de Capdepera, ha realitzat moltes millores en les àrees de llengua; experiències...

Ara li ha arribat l'hora als ordinadors, instruments que d'entrada ens imposa un cert respecte, degut a la pròpia complexitat. Per solventar aquesta circumstància tenim un recolçament d'alguns professors amb feina feta dins aquest camp i també d'uns professionals de la informàtica que en tot moment ens assessoraran. Si recordau, el Centre ja ha informatitzat tota la seva burocràcia, amb uns resultats positius.

En definitiva volem convidar-vos a visitar l'aula d'informàtica, que molts prest els alumnes d'aquest Centre Escolar tendran la oportunitat de començar a experimentar. Així com també volem agrair la col·laboració de totes aquelles entitats que han fet possible aquesta realitat.

Llapis, tinta i tinter

SI EL TREN ARRIBÀS A CAPDEPERA?

Després de quasi un any de sofriments han començat a asfaltar la carretera de Capdepera a Sant Llorenç. Malgrat això comença un nou, o bé, vell problema. Amb l'arribada dels turistes nacionals o internacionals, ens invadeix, cada dia més, un estol de cotxes dels mateixos turistes o també de lloguer que atapeixen les carreteres i practicamente és quasi impossible circular, o al manco fer-ho amb fluïdesa. Quan comença la temporada que denominam turística és dobla el temps d'anar, a Manacor, a Palma,...; ja que no només són aquest vehicles, sinó que també apareixen més camions, més autocars,...

Si ens aturam a pensar en possibles solucions a aquest problema, ens trobam en què la majoria d'elles serien difícil de dur a terme i altres impossibles de presupostar i tributar. I ja que darrerament es remoreja que el Govern Balear estudia la possibilitat de tornar obrir la línia de tren Palma-Manacor, no estaria malament que els habitants del poble i més concretament els nostres representants democràticament elegits, consultassin la possibilitat que el tren arribàs a Capdepera des de Son Servera. Aquesta ampliació de la línia seria molt més rentable, ja que no només els illencs l'utilitzaríem, sinó també els turistes que desitjassin un passeig o un desplaçament tranquil i eficient. En conseqüència si el tren arribàs a Capdepera descongestionariem les carreteres i millorariem les comunicacions de Palma amb la zona de Llevant.

AMICS DEL TREN

Oració de Rèquiem per Francisco Llissa

Ens has deixat, Francisco.

De sobta, sense un gemec, sense un adéu.

Un dia d'abril, quan la terra esclata en flors i somriures.

Quan a l'ull de les bladeres se dibuixen les primeres espigues i les roselles encenen el seu foc. I tu ens has deixat, has fugit, de puntetes, sense un renou.

L'argila i la llivanya, ben segur, han recollit el teu darrer batec.

Tu has estat el darrer conrador. Un conrador de cos i ànima. Vivies de la terra i per la terra. Ajupit sobre els terrossos gaudies de sentir-la calenta i humida, sobre la nuesa dels teus peus.

T'hi avesares de petit, a la terra. Hi vares néixer voltat de camp. Els teus ulls ja s'hi obriren mirant llunyanies i espais oberts i elements vius i salvatges en llibertat.

Els teus ulls, Francisco, aprengueren de tendres a destriar la mala herba del gra bo. Com un erer sobre l'era, garbellares la vida, triant el blat net de les porgueres, el que era útil del que era superflu i a escollir la profunditat d'uns valors per sobre la superficialitat d'uns altres.

Una filosofia ben senzilla, tanmateix, però que et donava l'encert d'anar per la vida com a home íntegre i sencer.

Has mort, Francisco, lluny dels teus terrossos. Però vull imaginar-me que tota la contrada portarà dol.

I el dol de la terra és un esclat de colors.
I d'aromes.

I l'argila i la llivanya portaran dol per tu, Francisco, pel seu darrer amant.

Un amant que sabies com mimar-la, com adobar-la, com omplir de llavors les seves saons, com fecunditzar el seus solcs.

La teva absència m'ha fet obrir l'àlbum dels records.

I entre sons de paraules perdudes, vull escollir-ne un, de record, d'entranyable i llunyà, que ha perdurat dins meu tota la vida, com una penyora de la infantesa.

Era l'any de la guerra. La desfeta de la meva família ens portà, a la padrina i a mi, a jeure unes nits a casa teva, a S'Heretat.

Els teus pares eren amics i veïns del meus avis. Jo encara no havia arribat a la primera dècada, tu i en Jaume, el teu germà bessó, ja passaveu els quinze.

A mi, em colgareu dins un llit ample, d'alta capçalera. Vaig quedar entre els llençols, atemorit per l'estranyesa de la cambra. Em va parèixer que havia passat molt de temps fins que vosaltres dos venguéreu a jeure. Jo, un poc empegueït davant la presència de dos éssers, gairebé desconeguts, vaig fer-me l'adormit. Us vareu jeure un a cada costat meu. Sentia el vostre alenar a un pam del rostre.

I parlàreu. Parlàreu baixet, en pla de confiança, sobre al.lotes i desitjos. I, des de la meva ignorància, vaig intuir, amb les vostres paraules, que als quinze anys, al cos, s'hi baten tots els endarrers.

Aquest és el record, Francisco, ben simple tanmateix i segurament repetit al llarg de generacions.

Però és aquest record entranyable el que m'obliga, avui, a escriure aquestes paraules en honor teu.

I perquè allà dalt, a les contrades del repòs i del silenci, més amunt que la nuvolada que tantes vegades mirares de baix, il.lusionat amb una pluja generosa per les collites, o temorenc quan els núvols amenaçaven pedregada destructora, puguis gaudir d'una llaurada de pau, obrint solcs generosos entre els estels.

Si, Francisco, vull imaginar-te conreador d'oliveres a la muntanya de les benaurances, allà on el sermó encara és un consol.

Vull imaginar-te allà on el silenci és un seguit de sons harmoniosos.

Descansa en la pau dels justos.

Joan Rai

AGENDA DE LA VILA.

Mes de abril.

NATS.

Dia 10 Daniel Mingorance Jans de na Trudy Ann i en Francisco.

18 Miguel Regueiro Tous de na Margalida i Antonio M.

20 Angels Serra Nebot de na Margalida i en Pep.

NOCES.

Dia 4 Bartomeu Garau Esteva i Maria Teresa Flaquer Villiger,

4 Saturnino Macias Villafaina i Na Maria Jimenez Muñoz.

23 José Linde Fernandez i Presentación Martínez Hurtado.

23 Wolfgang Wener Mertens i Johanna M. Blankenfield.

FINATS.

Dia:

5 Jaime Gelabert Vaquer 'Font'.

5 Juan Garau Iern 'Leivissenc'.

6 Barbara Massanet Flaquer 'de's Claper' (10-3-1911).

8 Rafael Rosa Gonzalez .

8 Kurt Gunther Spehr (10-10-1903).

10 Maria Amores Vives 'Polla' (15-12-1917).

13 Francesc Vives Gelabert 'Llissa' (6-5-1922).

14 Gabriel Juan Melis 'Catorze' (3-3-1905).

15 Climent Terrassa Moll 'Mecu' (28-12-1905)

19 Maria Consuelo Ruiz Hurtado 'Timba' (-1922).

20 Joana Muntaner Massanet 'Leonarda' (2-2-1928).

27 Maria Sansó Mascaró 'Mascarona' (10-6-1900).

27 Catalina Ballester Puigserver (24-6-1904).

30 Jaume Mayol Vives 'Mayol' (4-6-1907).

30 Manuela Castellero Ortega (8-7-1916).

La Sala.

Sessió extraordinària de Dijous 30 d'Abril de 1992.

L'únic punt del dia era l'aprovació del pressupost de l'any 1992. L'oposició a aquest pressupost es va centrar, per part del PP i UCAP, en dos punts: en el nivell d'endeutament que sofrirà l'Ajuntament quan acabi l'any, degut a que no hi ha un retall significatiu de les despeses i troben que les expectatives dels ingressos són un poc optimistes. L'equip de govern respongué dient que és impossible preveure tot el moviment econòmic que hi haurà al llarg de l'any i a més a més recueix tots els deutes que fins a les hores té el consistori, per la qual cosa consideren que són molt més realistes que els d'anys anteriors.

L'altre punt que es va tractar és el de les despeses referent als sous dels membres de l'equip de govern, en especial el sou del batle que consideren excessiu, els membres de l'oposició municipal, tenint en comte l'època de crisi que vivim; ja que aquesta partida és el doble de l'any anterior. L'equip de govern va respondre argumentant que tot aquell que fa feina té dret a una compensació justa i que l'actual consistori en fa molta i són cada dematí a l'Ajuntament; respecte al sou del batle s'ha tingut en comte les directrius de la Federació de Municipis de les Balears, d'acord amb la seva dedicació exclusiva; i es va recordar als representants del Pp. que el batle de Muro, que és també del Partit Popular, s'havia fixat un sou net de 450.000 ptes. Aquest mateix partit, va trobar que se'ls havia discriminat, per raons ideològiques, ja que encara que tenen una regiduria com la de turisme, el seu regidor cobrava una quarta part del que cobraria qualsevol altre regidor del govern; li varen recordar que a més d'aquest sou tindrà unes dietes per assistir a responsabilitat de govern ja tenen incloses aquestes dietes. Si no aisteixen a les comissions se'ls restarà del sou.

El sou del batle serà de 265.000 pessetes netes, uns diuen que és poc i altres que és massa; hem de pensar que un treballador surt car o econòmic segons la feina que fa, i també hi ha que tenir en comte a com estan els sous dels gerents d'empreses privades que tenen un pressupost anual de 1300 milions. L'Ajuntament és com una empresa pública en la qual els seus accionistes (el poble) triem cada quatre anys la gestió (administrativa i política) que troben més adient per al municipi, i si volen bons gestors s'han de pagar (Si no volem que s'ho cobrin per altres bandes); en una economia de mercat ningú fa res per res i tothom faci la feina que faci té dret a alimentar la seva família; a més a més no és segurament la nòmina més alta que paga l'Ajuntament.

Això també dona dret, al poble a exigir efectivitat i una bona gestió dels recursos.

Isidre Boné.

Esports.

El cul de Mallorca.

Un vespre vaig somiar que somiava despert en el somni que de despert somiava. La tristesa me va despertar. Però, no sé per què, de despert vaig seguir somiant.

Tant real pareixia el somni que aquesta trista realitat me deprimeix, de tant de contar-me el mateix conte ja contat. El seu títol l'entreveig fet de lletres de promeses. Això era i no era un poble anomenat Capdepera...

En aquest conte hi apareixen senyors apartats del poder aposentats en confortables seients, amos de protocol, hàbils de discursos, estèrils en esforços. Culpables o innocents ?

Actuen de protagonistes els hereus d'aquests senyors. Ara lluiten contra un vent i una marea de números vermells. Qui cerca, troba ! Ara tenen l'oportunitat de adreçar el que és tort. Seran capaços ?

En aquest conte hi pateixen orfes esportistes de trastocades i temoroses il·lusions, pauperrims en ajudes.

Inútil i repetida il·lusió, pavelló cobert, quimera anhelada, projecte oblidat...

Vent, pluja, fred, sol, bàsquet, futbol-sala, escolars, companys en són d'aquestes penes.

El somni que de despert somiava, fins Artà en va dur. Com un "flash" encenedor de Na Caragol, un poliesportiu vaig visitar. Si, senyor ! grans i pràctiques instal·lacions esportives, bons vestidors, pista exterior, piscina, pista de tennis, cafeteria, pista coberta per a bàsquet, volei, futbol-sala, gimnàstica i més, i més i més...

Però, il·lús de mi, quasi vaig morir de ràbia, atac de cor i paràlisi cerebral en veure que tot això que somiava es trobava, i es troba a Artà. Vetualmon ! Me trec el capell i admet que l'Ajuntament d'Artà i els seus esportistes estan d'enhonorabona. L'Ajuntament i els esportistes de Capdepera segueixen esperant el miracle.

Pens i no comprenc, parl i no me sent, pregunt i ningú no em contesta. Preguntes i més preguntes que es van acaramullant.

- On és l'Ajuntament, un dels més rics de Mallorca ?

- Qui i com ha gastat la riquesa municipal ?

- Quan tendrem un pavelló cobert on practicar l'esport dignament ?

- Quan es correspondran els impostos amb les actuals instal·lacions esportives ?

- Per què no un M4 ? Pot ser som ciutadants de tercera i no ens el mereixem ?

- I els M3B ?

- Per què no es cuiden les poques instal·lacions esportives que tenim ?

- Per què tots els pobles de Mallorca se'ns avancen en tot, instal·lacions esportives incloses ?

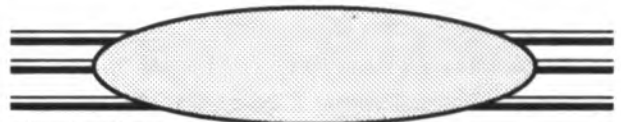
- Per què Capdepera és el cul de Mallorca ? Fins quant ?

Malgrat tot i encara en tals circumstàncies, en sent esportista i estimo Capdepera. Això, però, no m'impideix reconèixer que Artà sempre ens va al davant: en assistència sanitària, en depuradores ben fetes, instituts d'ensenyament, etc, etc... Ara també en instal·lacions esportives. És trist de veure'ns abocats a tals comparacions envejoses. Digau, però, si no hi ha motiu per pensar així: ara, per a més INRI, un equip del nostre poble federat a la primera divisió nacional de futbol-sala i que per afegit duu el nom de "Costa de Capdepera" representatiu de la nostra zona, es veu obligat a sol·licitar, de cara a la propera temporada, el poder jugar en el pavelló cobert d'Artà. És lamentable i vergonyós no poder jugar en el teu poble, recolzat per la teva afició, degut a la manca d'instal·lacions. Arribarem, algun dia, a l'alçada d'Artà ?

- Podran els fills dels nostres fills estrenar el pavelló de Capdepera ?

- Quan deixarà, Capdepera, d'ésser el cul de Mallorca ?

Biel Torres.

Atletisme.

Seguint amb la programació de "l'Esport en Edat Escolar" l'escola municipal d'esport, ha organitzat a Capdepera, el programa d'atletisme.

Aquest es desenvolupa amb la participació dels col·legis de la comarca del Llevant: Capdepera, Cala Rajada, Artà, Sant Llorenç, Son Servera, Cala Millor, Sa Coma, Son Carrió, Manacor i Vilafranca. S'han fetes dues proves a la pista des Cavaller de Capdepera, amb una gran participació d'atletes i públic, en total foren 563 participants dels quals 183 eren del municipi.

Les marques han estat molt pròximes a les d'àmbit insular. Els resultats han estat molt bons pels atletes local en Iniciació. Però destaquem, especialment, els de Benjamí, Alevi i Infantil, tant femení com masculí.

Al grup **Benjamí**, Vanessa Pons fou primera als 60 lliures (10"7); 60 tanques (12"7) i salt de llargada (2,75 m). Zico Ruiz fou primer a 60 lliures (10"0) i 60 tanques (11"9). Joan J. Miró

obtingué la marca de 2,60 m. en llargada.

En Aleví femení destacàren Núria Serra en 60 tanques (11"8) i 2000 m. (8'58"); i Cristina Hermosa a 60 lliures (9"1). Al grup d'Alevins masculins, Toni Morey fou primer a 60 lliures (9"1) i a 2000 m. (8'07"); foren segons Llorenç Serra (9"7) a 60 lliures i Manuel Zarallo a 2000 m. (8'19").

Cristian Torres fou primer a salt , amb 3,75 mts.

Al grup Infantil femení destacà Maria Ant. Martí primera a 80 lliures i Cati Llabata segona a la mateixa prova. En llargada Lorena Perez saltà 3,88 mts. I en masculí Jaume Adrover feu un salt de 4,85 mts de llargada i al triple salt 10,29 mts. Daniel Zarallo fou primer e amb un crono de 12' 10" als 1000 metres.

Les finals es celebraran a Capdepera al mes de Maig.

Judo.

Santi Espiritusanto campió de Balears en la categoria sub-17.

Dissabte dia 11 d'Abril va tenir lloc en el poliesportiu de Calvià, la competició de judo TROFEU FONER, que se celebra cada any , homologada com a campionat de Balears en les categories sub-15 i sub-17.

Gran nombre de judoques representant a quasi tots els equips dels diferents clubs de l'illa i de tota la comunitat balear hi prengueren part. El judoca Santi Espiritusanto que pertany al CLUB RENSHINKAN de Cala Rajada va quedar campió de Balears a la categoria sub-17.

Santi, que ja va esser subcampió d'Espanya a la categoria sub-15, actualment té tots els punts necessaris per obtenir el cinturó negre, guanyats el desembre passat a Madrid, i tots de "ippon" (que és la clau màxima del judo). És el tercer campionat de Balears que aconsegueix.

La final que va disputar, la vaa guanyar de "ippon" , entrant amb la clau denominada "Uchi-Mata" (que es col·locant la cama entre les del adversari i aixecant-lo fer-lo volar). Es dona la circumstància que es la primera vegada que guanya un campionat utilitzant aquesta tècnica, ja que normalment emplea altres claus en el seus combats.

Actualment està preparant la seva física i tècnica per si ha d'anar al campionat d'Espanya, representant a les Illes Balears, que es celebrarà pròximament a Madrid.

EL TEMPS EL NOSTRE TEMPS.

per Joan Espiritusanto.

Aquest passat abril pel que fà a les pluges ha estat un mes normal si consideram la quantitat de litres/m² que ens han estat concedides pels factors que regulen aquest fenomen. Però així com darrerament venia succeint que les precipitacions normalment es feien presents a l'últims dies de mes, aquesta vegada s'han deixat sentir als primers deu dies, concretament del quatre al nou inclusiu. Amb vents bufant de Llevant i Xaloc "rolant" cap a Tramuntana els dies vuit i nou.

Durant aquesta primera desena arribàren a caure un total de 39 litres/m². A la resta del mes només tenim la precipitació de 12 litres/m² el dia 16, amb calabruix i tempestes a causa del vent de Tramuntana que bufà al llarg de tres dies.

Resumint la pluja total d'abril va esser de 51,1 litres/m² que corresponen a set dies de pluges; dos dies de calabruix i un de tempestes. Les precipitacions més quantioses es corresponen als dies 6 i 8 amb 17 l/m² cada dia.

Les temperatures mínimes han oscil·lat entre els nou graus i els tretze graus la major part dels dies, menys quant hem tingut vent del nord i les temperatures devallaren al voltant dels set graus i, fins i tot,

els quatre graus del dia 16. Les màximes, entre el 20 i 25 graus, excepte, també els dies de nord, que just arribaren als 14/15 graus.

Anècdotes del temps.

El rècord de pluja en un any correspon a Xerrapunjiu, Assam (India) on varen caure 22.990 litres/m², al mateix lloc s'enregistrà el rècord de pluja en un mes amb 9.300 l/m².

El màxim de pluja en un dia correspon a Silaos , a l'illa de Reunió, on varen caure 1.870 l/m².

Als països catalans el rècord de pluges en un dia es donà a Gandia, amb prop de 800 l/m². I produïren greus inundacions.

La Lluna

La Lluna i el nin.

El nin, content perquè era gran - sis anys! - se'n anà a dormir com cada dia.

No se'n recordava de que la Lluna, allà dalt, en el cel, estava desperta i sola.

- No vull, digué la Lluna, me cans, sempre es de nit aquí dalt, me'n vaig... I baixà a la terra.

El nin que dormia es despertà de sobte i la va veure arribar.

- Carles, sóc aquí.

- Uep! Puc jugar amb tu ?

- Si, vull veure les coses de dia, quan vagis a jugar, o pel carrer, o a l'escola, o al camp, o a la platja, et podrè acompanyar ?

- Sí, digué en Carles.

La Lluna, vestida de colors que refulgien, agafà el nin de la mà i se'n anaren plegats.

Era de dia i feia molt de sol.

Però no hi havia cases, ni carrer, ni cotxes. No hi havia ningú.

Sols, la lluna i en Carles. En Carles i la Lluna a un país meravellós i ple de llum.

Corregueren junts i jugaren, i rigueren, i cantaren.

El nin explicà a la Lluna com era un dia a la terra.

- M'aixec i ma mare em dona una besada perquè m'estima molt, prenc llet amb galetes i mon pare em duu a l'escola, que és una casa gran amb més nins i professors, que ens ensenyen coses, perquè a la terra s'ha d'aprendre.

- Quina cosa és aprendre? Demanà la Lluna.

- És saber, contestà el nin, llegir, escriure, estudiar i ..... no sé què més, però s'ha d'aprendre i a mi m'agrada jugar. Tu jugues, Lluna ?

- Jo sempre jug a conillons amb les estrelles i amb el Sol. Em vestesc de llum i sempre brill. Visc a l'Univers, que és molt gran i mai s'acaba.

- I com has vingut fins aquí ?

- Volant entre els núvols, perquè sabia que volies jugar amb mi. Sabia que m'esperaves aquesta nit.

- Qui t'ho digué ?

- Una estrella.

El nin mirava astorat entorn seu.

La Lluna sempre reia contenta.

Però, poc a poc, es va anar fent més petita fins que es convertí en un punt i desaparegué.

Tornà a ca seva al Cel i en Carles es despertà.

El nin havia somiat, era de dia i la Lluna ja no hi era.

Des d'aleshores fou la seva amiga i cada vespre, quan brillava allà dalt, li somreia i li deia adéu.

DOLORES VAZQUEZ ROVIRA.

LLUNA PAGESA

Aquesta lluna pagesa
aquí és més lluna que enlloc.
Sortia grossa i encesa,
ara ha pres un color groc.

Ja no veu carro ni mula
ni el bestiar que es recull.
Si avorrida, ho dissimula,
alta i clara com un ull.

Temps ha que dorm la gallina
i els ahlots ja són al llit.
Na Xamena diu: "Au, vine",
o l'home mig adormit.

No fa cas de petiteses
la lluna. Vol camp obert.
Sèquies, pins, camins, maleses:
tot ho mira amb aire expert.

Amiga de l'olibassa,
de la granota i el mar.
(Qui dorm i qui va de caça,
i qui mai troba que és tard.)

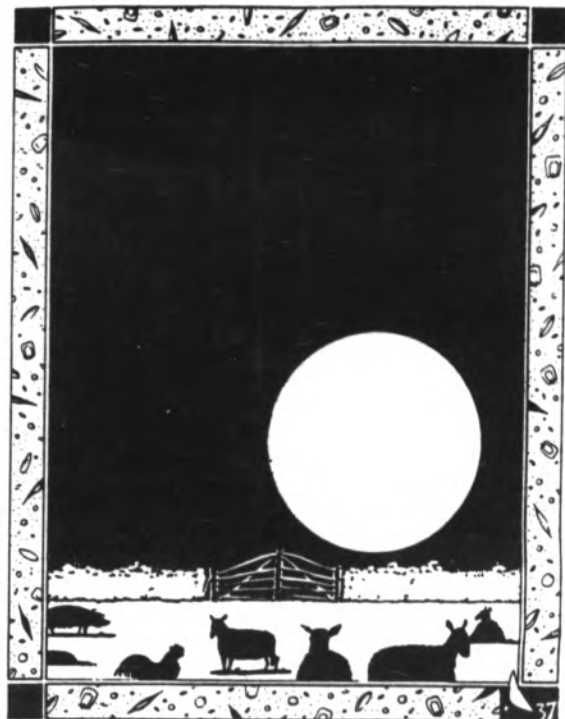
Vetlla el vent que sempre alena,
i la font que sempre neix,
i l'ona damunt l'arena,
i, amb un badall, jo mateix.

(. . .)
Lladre i adúlter, a l'una
volen anar d'amagat.

Es queixen: "Aquesta lluna!"
I troba una ombra el pecat.
(. . .)

La lluna de lloc es muda,
la lluna fa el seu camí.
La serena cau menuda
i arriba que tot té fi.

(Marià Villangómez)

Logotip del Grup d'Agricultura Ecològica

el planeta verd.

AGRICULTURA ECOLÒGICA (i II).

Agricultura tradicional i ecològica.

Tambè hem de fer veure que agricultura tradicional i agricultura ecològica, no són la mateixa cosa.

L'experimentació és un mètode fonamental per adquirir coneixements. Per aquesta banda l'agricultura tradicional té un conjunt de tècniques comprovades allarg del temps quan han fet possible produir aliments i conservar la fertilitat de la terra.

L'agricultura ecològica recull alguns principis de l'agricultura tradicional, com per exemple la varietat de produccions, els rendiments sostinguts, les varietats i raçes autòctones adaptades a cada lloc, etc...

Tot i això algunes pràctiques de l'agricultura tradicional s'han de revisar pensant en les noves tecnologies i l'avanç de les ciències aplicades a l'agricultura: química, biologia i ecologia. No s'ha de destruir la matèria orgànica (cremada de rostolls o restes de poda) sinó que s'ha d'incorporar a la capa superior de la terra, no es destrueix la vida microbiana de la terra girant-ne totes les capes, sinó que s'afavoreix amb cultius adequats.

Objectius de l'agricultura ecològica.

L'article segon de les Normes Tècniques de la Denominació Genèrica de l'Agricultura Ecològica els defineix així: "Els termes agricultura ecològica, biològica, orgànica i biodinàmica defineix un sistema agrari amb l'objectiu fonamental d'obtenir aliments de màxima qualitat respectant el medi ambient i

conservant la fertilitat de la terra, mitjançant l'ús òptim dels recursos i sense emprar productes químics de síntesi".

L'aspecte més important de l'agricultura ecològica és la no utilització de productes químics de síntesi, que pretén la no contaminació dels aliments, del medi ambient i la no introducció d'elements aliens a la naturalesa que no es degraden o que ho fan amb dificultat alterant així l'equilibri vital de la terra.

Exposar els objectius de l'agricultura ecològica seria molt llarg, també ho seria parlar de les tècniques de cultiu pròpies d'aquesta agricultura. Actualment es poden trobar llibres que parlan de tot això.

El Grup d'Agricultura Ecològica de Mallorca té com a objectiu donar a conèixer i ajudar les agricultures que respecten el medi i la salut de les persones i animals.

Podeu contactar amb nosaltres si vos interessen aquests temes i voleu la nostra col·laboració o ens oferiu la vostra.

Aquesta és la nostra adreça:

GRUP D'AGRICULTURA ECOLÒGICA
Carrer Antonio Maura,5
SENCELLES.

ECONOTICIES

Greenpeace espanyola ha publicat unacollecció de postals de suport al recentment creat Parc Nacional de Cabrera. Si les voleu, demanar-les a: Greenpeace
C/Rodriguez S. Pedro,58
28015 MADRID.

Els alumnes de 7è d'EGB del C.P. S'Alzinar durant a terme un estudi de l'ecosistema dels torrents del municipi. des d'un àmbit global. Inclou aspectes ecològics, naturalistes, culturals i de llenguatge. Aquesta experiència, ja començada l'any passat, es fa simultàneament a Capdepera, Son Servera, Sant Llorenç, Artà i Maria de la Salut.

CURS D'ACTUALITZACIÓ CIENTÍFICO-DIDÀCTICA DE CIÈNCIES EXPERIMENTALS

ELS TORRENTS

PREVENIEM PER INTERÉS

MANACOR (Mallorca) Curt 1990/91

La capa d'ozó torna a almar als científics que l'estudien. Els darrers descobriments i mesures parlen de la disminució significativa de la capa d'ozó, en totes les latituds, de fins tres vegades més ràpida que la prevista pels ordinadors. Es calcula que al any 2000 disminuirà un 30% damunt Europa.

